

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂRE nr. _____

din _____ 2023

Chișinău

Cu privire la alocarea mijloacelor financiare

În temeiul art. 36 alin. (1) lit. a) din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr. 223-230, art. 519), cu modificările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se alocă, din fondul de rezervă al Guvernului, mijloace financiare în sumă de 200000,0 mii de lei Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare în vederea acordării ajutorului pentru fermierii afectați de consecințele crizelor din anul 2022.

2. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, prin intermediul Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură, va repartiza mijloacele financiare în condițiile prevederilor Regulamentului cu privire la stabilirea modului de acordare a ajutorului pentru fermierii afectați de consecințele crizelor din anul 2022, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 602/2023.

3. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare.

4. Prezenta hotărâre intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Prim-ministru

DORIN RECEAN

Contrasemnează:

Viceprim-ministru,
ministrul agriculturii
și industriei alimentare

Vladimir BOLEA

Ministrul finanțelor

Veronica Sirețeanu

Nota informativă
la proiectul de Hotărâre de Guvern cu privire la alocarea mijloacelor financiare

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul de Hotărâre de Guvern cu privire la alocarea mijloacelor financiare a fost elaborat de către Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (în continuare - MAIA).

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Confruntarea cu multiple crize pe parcursul anului 2022 a făcut ca producătorii agricoli să fie expuși riscului de neperformanță și insolvabilitate. Astfel, criza energetică a dus la lipsa de fertilizanți azotoși și ulterior la scumpiri ai acestora. Agresiunea asupra Ucrainei a amplificat creșterea prețurilor prin limitarea accesului la fertilizanți în primă instanță, după care s-au limitat piețele de aprovizionare și chiar coridoarele/căile de acces pentru a transporta acești fertilizanți, accentuând ulterior criza de transport și logistică. Seceta din primăvara-vara anului 2022 a diminuat considerabil randamentul, deci și potențialul de compensare a prețurilor suferite pentru pregătirea patului germinativ, întreținerea culturilor într-o stare fitosanitară satisfăcătoare, fertilizarea culturilor, seceriș și a. Astfel, conform datelor operative colectate de către subdiviziunile responsabile de domeniul agricol al Autorităților publice locale suprafețe afectate de secetă au însumat suprafețe de cca 324 mii ha. Totodată, reducerrea semnificativă a recoltelor, dar și diminuarea semnificativă a prețului de realizare a producției culturilor cerealiere și tehnice a afectat și mai mult producătorii agricoli. Elaborarea proiectului de Hotărâre de Guvern pentru alocarea mijloacelor financiare a fost impusă de necesitatea elucidării problemelor, precum:

- scumpirea imputurilor care a influențat la ridicarea consumurilor variabile pentru o unitate de suprafață;
- ieftenirea producției agro (în special cereale și culturi oleaginoase) pe piața regională, respectiv pe piața locală;
- randamentele scăzute per unitatea de suprafață;
- mărirea prețului pentru consumurile indirecte (logistica, resursele energetice)
- menținerea trendului descendent pentru prețurile internaționale/regionale la producția agro.

Totodată, în vederea asigurării protecției de la insolvabilitate a fermierilor, cât și a tendinței de a asigura continuitatea de aprovizionare/securizare alimentară a consumatorilor Republicii Moldova, devine necesar stabilirea de norme privind acordarea de ajutoare întru susținerea a acestora.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul propus nu vine să armonizeze prevederi din *acquisul european*.

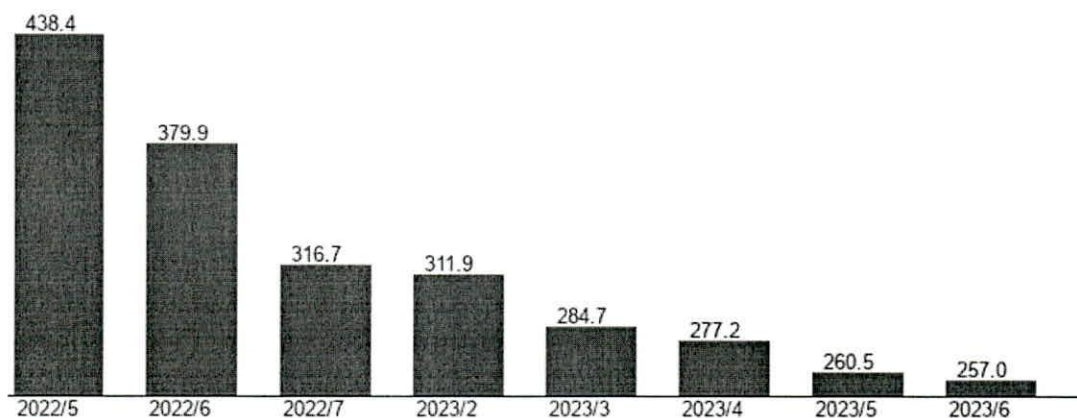
4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Principala prevederea a proiectului propus este alocarea din fondul de rezervă al Guvernului 200,0 milioane lei Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, care ulterior prin intermediul Agenției pentru Intervenție și Plăți în Agricultură, va colecta cererile de ajutor, va calcula mărimea ajutorului și va distribui conform modelului aprobat de Guvern către fermieri ce au avut de suferit din urma multiplelor crize din anul 2022.

5. Fundamentarea economico-financiară

Obținerea recoltelor stabile ar facilita agri-bussnisul și este unul din dezideratele fermierilor. În anii cu recolte mici, volumele sunt compensate de prețuri mai mari la producția primară. Un astfel de exemplu a fost anul 2020, când producția globală la majoritatea culturilor s-a diminuat considerabil, dar prețurile oferite au crescut. Totuși, anul 2022 a fost unul foarte specific. Inițial a fost nevoie de adoptat măsuri de protejarea consumatorilor interni prin asigurarea pieții interne cu cantități suficiente și neadmiterea exportului masiv. Astfel, s-au aplicat interdicții la exportul de grâu. În partea a doua a anului, când prețul a început să scadă semnificativ, logistica nu a permis exploatarea la prețuri rezonabile. Un exemplu elocvent este și închiderea tronsonului de cale ferată ce putea să asigure transportul cerealelor spre Giurgiulești. Prețul pentru transportarea cerealelor a fost astfel influențat semnificativ de logistica suplimentară. Pe de o parte, prețul additional suportat la transportarea fertilizanților, și ulterior prețul de logistică inversă spre port. Astfel, dacă transportarea pe cale feroviară (până la deteriorare) se echivala la cca 300 lei/tonă, atunci logistica auto pornea de la 550 lei/tonă. Un calcul estimativ la prețurile oferite ne arată că, transportarea doar pe cale rutieră ar generat pierderi de cca 103,7 mil lei fermierilor, pentru transportarea a 216,4 mii tone fertilizanți de toate tipurile și 198,4 mii t de grâu exportat. Un alt factor a fost creșterea prețurilor de logistică maritime/fluviară, care la fel a influențat prețurile de achiziție de la fermieri. Exporturile de cereale și culturi tehnice sunt semnificative în comerțul cu produse agroalimentare a țării noastre. Aceste patru produse analizate, porumbul, semințele de floarea-soarelui, grâu și semințele de rapiță, împreună asigură 40% din valoarea totală a exporturilor de produse agroalimentare. Piețele principale de destinație a acestor produse sunt țările – România, Turcia, Elveția, Bulgaria și Italia.

Fig. 1 Evoluția prețului la grâu

https://www.theglobaleconomy.com/world/wheat_price/

Pe lângă toate cheltuielile suplimentare, prețul de referință (bursier/FOB), a influențat și mai mult starea lucrurilor când ofertele au exaldat cerearea, iar prețurile în 12 luni sunt doar în scădere și constituie 58,6% din prețul oferit din mai anul trecut (fig. 1). Acesta urmează să afecteze producătorii de cereale de prima grupă la veniturile preconizate și capacitatea de onorare a obligațiilor contractuale și fiscal.

Uniunea Europeană este principalul partener comercial în livrarea produselor agroalimentare moldovenești. În perioada 2022, circa 58% din valoarea produselor agroalimentare exportate sunt comercializate în țările UE. Pe parcursul anilor analizați, 2020-2022, această piață a dominat în structura exporturilor pe regiuni. În 2020 Ponderea acestei piețe către sfârșitul anului 2022 a constituit de 50,65%, față de 44,17% în anul 2021.

Astfel se înregistrează o creștere calitativă a cotei de piață pentru produsele agroalimentare moldovenești.

Tabelul 1. Exportul produselor de referință pe piața țărilor UE

Produsul	2020		2021		2022	
	tone	mii \$	tone	mii \$	tone	mii \$
Grâu	61 928,7	12 164,25	207 519,7	51 175,21	149 661,1	44 168,70
Porumb	128 435,6	21 166,69	162 019,7	39 900,61	561 912,0	163 267,72
Semințe de floarea-soarelui	244 658,4	120 857,25	164 570,5	106 575,67	341 841,8	267 630,71
Semințe de rapiță	48 603,2	21 978,33	62 575,4	37 934,51	64 534,3	42 223,40
Total	483 625,9	176 166,52	596 685,4	235 586,00	1 117 949,2	517 290,53

Sursa: Biroul Național de Statistică

Cele mai mari cantități exportate de grâu a fost în anul 2021, inclusiv din roada anului 2020 (anul fiind unul extrem de secetos). În anul 2022 au fost exportate cele mai mari cantități de porumb, de semințe de floarea-soarelui și de rapiță. Cantitatea exportată de porumb în 2022 constituie 74,6% din cantitatea producției recoltate a acestei perioade, cea de floarea-soarelui este de 54,5%, de rapiță – 83,9%, de grâu – 17,6%.

Referindu-ne la primele trei luni ale anului 2023, menționăm că tendințele comerciale ale produselor analizate s-au menținut celor similare anului precedent, cu unele excepții (Tabelul 4). Exportul cu grâu pe piața țărilor UE s-a majorat de circa 4 ori, valorificând o cantitatea de circa 123 mii tone către sfârșitul primului trimestru. La același nivel în raport cu perioada anului 2022 se află exportul de semințe de floarea-soarelui, cu abateri nesemnificative. Exportul de rapiță s-a majorat cu aproape 7 mii de tone, fiind o majorare de peste 50% față de perioada anterioară.

Tabelul 2. Comerțul cu produsele analizate în funcție de regiune și țară în primul trimestru (ianuari, februarie, martie), tone

Produsul	Exportul în UE			Importul din Ucraina			
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	
						tone	în % față de total 2022
Grâu	38 931,4	31 554,8	123 115,4	-	10,0	-	-
Porumb	1 906,7	220 362,2	207 665,1	1 487,3	265,1	18 397,5	31,1%
Semințe de floarea-soarelui	16 904,3	121 012,3	33 472,6	228,6	102,2	531,1	0,15%
Semințe de rapiță	1 739,5	13 747,4	20 147,3	45,4	25,3	20,2	0,03%

Sursa: Biroul Național de Statistică

Semnificativ s-a redus exportul către UE de floarea soarelui, față de perioada anterioară. Cantitatea exportată de semințe pe piața UE în anul curent constituie doar 27% din cea a anului precedent. Concluzionând situația exporturilor în primele 3 luni ale anului curent o creștere semnificativă se referă doar la producția de grâu din cauza rezervelor anului precedent.

Intrările de producții (importurile) din Ucraina sunt în creștere, în special producția de porumb boabe și la cea de semințe de floarea-soarelui. Totodată menționăm, cantitățile nu depășesc nivelul anului precedent în mod semnificativ. Cele mai mari ritmuri de majorare sunt la cantitățile de porumb importate din Ucraina. În primul semestrul al anului curent cantitățile importate de porumb a depășit circa 30% din cantitățile totale ale anului 2022 importate din această țară. Astfel, se creează o tendință de majorare a cantităților de porumb ce urmează a fi importate din Ucraina în raport cu anul precedent. Admitem că aceste importuri de porumb sunt printre ultimele cantități de porumb ucrainesc ce urmează a fi livrat pe piețele internaționale, o parte fiind comercializat pe piețele din țara noastră. O

altă ar putea fi în anul curent din cauza reducerii suprafețelor însămânțate cu culturi cerealiere în Ucraina din cauza războiului.

Situația generală creată de agresiunea față de Ucraina în raport cu comerțul de cereale a redus din cotele grâului autohton comercializat pe piețele tradiționale. În anul 2022 s-a modificat structura exportului de grâu din țară în raport cu piețele de export.

Totodată, se poate evidenția o reducere semnificativă a țărilor de destinație a exporturilor de grâu din Republica Moldova. Prin comparație cu anul 2020, care a fost un an la fel de sever din punct de vedere a condițiilor naturale, numărul de destinații a fost de 21 de țări, iar în anul 2022 a fost de 14. Un alt argument al perturbării comerțului cu cereale din Republicii Moldova este structura exporturilor. În același an, 2020, 2/3 din cantitatea grâului exportat era orientat către 5 țări (Turcia, Grecia, Indonezia, Italia și România), pe când în anul 2022 doar în România s-a exportat puțin peste 64%. Concentrația exporturilor într-un limitat de țări, așa cum a avut loc în anul 2022 este doar rezultatul consecințelor războiului din Ucraina. Au fost perturbate căile de acces către alte piețe, iar unele au fost pierdute în mod sigur. Republica Moldova a pierdut în anul 2022 piețele de export din așa țări Elveția, Italia, Indonezia, Lebanon, Myanmar, Philippines și nu vor fi recuperate în timpul apropiat. Totodată aceste piețe au fost cucerite de grâul ucrainesc și cel rusesc prin prețuri reduse și cantități mari. Aceste perturbări afectează direct situația economică a fermeirilor din țară, urmare a căreia suportă pierderi economice semnificative.

Situația descrisă mai sus se referă și la comerțul extern cu porumbul din Republica Moldova.

Un alt factor de perturbare a situației economice din regiune, inclusiv a domeniului agroalimentar al țării noastre, este inflația. Inflația a crescut până la nivelul de 34,6% (Figura 2) în luna octombrie, provocând majorarea prețurilor la inputurile agricole în mod semnificativ. Acest proces a determinat sporirea majoră a tuturor prețurilor, inclusiv la inputuri agricole, produse de uz fitosanitar ș.a.

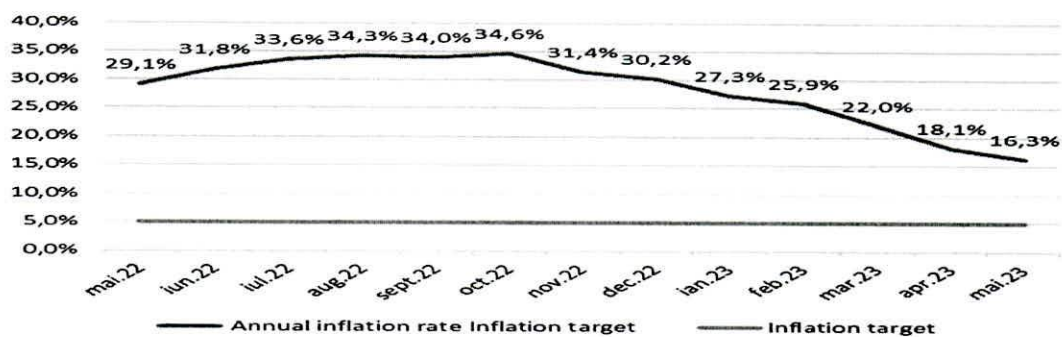

Figura 2. Rata medie a inflației în raport cu nivelul țargetat.

Exportul de cereal a fost diminuat în primul rând și de capacitatea mai redusă de producere, care a fost influențată la rândul-i de lipsa precipitațiilor atmosferice în lunile martie și iulie 2022 practic pe tot teritoriul țării. În conformitate cu baza de date a Inspectoratului General pentru Situații de Urgență al Ministerului Afacerilor Interne au fost 2 situații excepționale cu caracter natural, în urma cărora au fost documentate pagube material de 4929,4 mil lei. În mod semnificativ influența a fost asupra recoltelor de porumb, dar au fost reduse considerabil și recoltele culturilor de prima grupă.

Producătorii agricoli în sezonul 2021-2022 au recurs la diminuarea aplicării îngrășămintelor minerale în mediu cu 30-40% pentru a-și reduce costurile de producție. Această parte a costurilor este cea mai mare și înglobează circa 47% din totalul costurilor

de producție la culturile cerealiere și oleaginoase. Către primele lucrări de fertilizare a culturilor de toamnă (grâul de toamnă și rapiță) în luna februarie îngrășămintele minerale erau la prețuri înalte.

În baza datelor Biroului Național de Statistică (BNS) pentru 2019-2021, Republica Moldova importă anual îngrășăminte minerale azotoase (3102), potasice (3104) și îngrășăminte minerale sau chimice care conțin două sau trei dintre elemente fertilizante azot, fosfor și potasiu (3105 - NPK) în valoare medie de 81,8 mil USD. Conform aceluiași surse, pe parcursul anului 2022, valoarea fertilizanților anorganici a constituit 137,8 mil USD, fiind cu 56,4% mai mult decât în anul precedent, pe când cantitățile s-au diminuat cu 11,8% la îngrășămintele simple și 22,2% la cele complexe. Piața produselor de îngrășăminte chimice (în special cele azotoase), fiind strânsă legată de prețul la resursele energetice, pe parcursul acestor trei ani a cunoscut o ieftinire bruscă, urmată de o accelerație semnificativă a prețurilor la gazele naturale și criza de logistică. Prețul mediu declarat pentru o tonă de azot(N) a înregistrat o valoare de 705,2 USD în 2019, de 623,4 USD în 2020, 866,7 USD în 2021 și 2022,1 USD în 2022 .

Tabelul.3 Recolta și randamentul scontat la principalele culturi

Cultura /Indicator	Recolta a scontată	Suprafața, mii ha	Costrurile normate în lei la 1ha, INCE	Costurile totale, mil lei	Prețul 1 t de produs, lei	Valoarea producției conform prețului propus, mil lei	Profit, mil lei	Recolta necesară pentru a compensa cheltuielile la prețul propus, t/ha
Grâu de toamnă	4,09	350,3	13817,4	4839,9	2400	3434,4	-1.401,6	5,76
Orz de toamnă	4	46,0	12944,1	595,1	2000	367,8	-227,3	6,47
altele	3	1,6	12944,1	20,7	2000	9,6	-11,1	6,47
rapiță	2,5	81,6	16864,6	1376,3	6500	1326,2	-50,2	2,59
Total				6832,2		5142,0	-1.690,2	

Diminuarea recoltelor din anul precedent, care a condus la diminuarea veniturilor, a influențat la rata mai înaltă de creditare, care conform ratei de inflație a ajustat rata dobânzilor, prețurile semnificativ mai mare la inputuri și prețurile mici la recoltele prognozate, fac ca fermierii, dar în special cei mici și micro, devin inapți să facă față angajamentelor antreprrenoriale. Tabelul nr. 3 face dovada că, estimările conform recoltelor prognozate în mediu la ha și prețurile oferite de moment conduc asupra faptului că fermierii au cheltuit mult mai mari în mediu decât veniturile prognozate. Urmare a estimărilor, în special a respectării indicatorilor de randament prognozat, cheltuielilor la unitatea de suprafață și a prețului oferit, putem concluda că, pentru culturile enumerate, producătorii agricoli ar suferi pierderi de 1690,2 mil lei, care la cursul de schimb valutar al BNM din data de 14.07.2023 ar constitui cca 93,03 mil USD.

În calitate de beneficiari vor fi fermierii micro și mici, astfel cum sunt identificați în Legea nr. 71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural și luarea în considerare a prevederilor de categorisire/eligibilitate astfel cum sunt prevăzuți în Regulamentul privind stabilirea modului de acordare a ajutorului pentru fermieri afectați de consecințele crizelor din 2022, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 602/2023). Lista acestora va fi făcută publică în baza examinării dosarelor și listarea conform Anexei nr. 1 al Regulamentului. Acordarea suportului financiar initial, în valoarea de cca 200,0 milioane lei, pentru fermierii mici și micro, și doar pentru

culturile de prima grupă care au influență la formarea listei de produse social importante, ar facilita situația financiară precară ar acestora și nu ar admite intrarea în insolvență a cca 3000 de fermieri, conform datelor operative oferite de AIPA în baza măsurilor de compensare și acordare de ajutor sub formă de motorină acordate anterior. Aceste ajutoare ar facilita inițierea de prelucrare și condiționare a cca 276,6 mii ha de terenuri ce au fost însămânțate cu culturi de prima grupă.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Actul normativ în cauză este elaborat în temeiul Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscală nr. 181/2014.

Totodată, la data de 14 august 2023 de către Cabinetul de Miniștri a fost aprobat Hotărârea de guvern nr. 602/2023 privind stabilirea modului de acordare a ajutorului pentru fermieri afectați de consecințele crizelor din 2022. Prevederile HG nr. 602/2023 va sta la baza punerii în aplicare prevederile pct. 2 din Hotărârea de Guvern.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

Proiectul a fost supus avizării publice și plasat pe particip.gov.md (<https://particip.gov.md/ro/document/stages/ministerul-agriculturii-si-industriei-alimentare-propune-spre-consultare-publica-proiectul-de-hotarare-de-guvern-regulament-cu-privire-la-alocarea-mijloacelor-financiare/10781>).

Totodată a fost supus avizării prin demersul Cancelarie de Stat nr. 18-69-7207 din data de 07.07.2023.

8. Constatările expertizei anticorupție

Proiectul de lege a fost supus expertizei anticorupție în cadrul procesului de avizare/expertizare și consultare publică și ajustat conform Raportului de expertiză anticorupție Nr. EHG23/8912 din 21.07.2023.

9. Constatările expertizei de compatibilitate

10. Constatările expertizei juridice

Proiectul a fost ajustat conform expertizei Ministerului Justiției nr. 04/1-6124 din 10.07.2023 și avizării repetate nr. 04/1-6428 din 18.07.2023.

11. Constatările altor expertize

Viceprim-ministru,
Ministru

Vladimir BOLEA